

Etický kodex evaluátora

Česká evaluační společnost připravila a dne 9. 12. 2011 zveřejnila „Etický kodex evaluátora“. Co je Etický kodex evaluátora? Jde o soubor závazných morálních pravidel, která by se měla stát nedílnou součástí praxe profesionálního evaluátora.

Úkolem Kodexu je přispět ke zvýšení společenské prestiže evaluace (dle článku III, odst. 1 Stanov Sdružení) a dále přispět k prosazování vyšší odbornosti a etiky evaluací (dle článku III, odst. 2, odrážka 1 Stanov Sdružení).

Smyslem kodexu je přihlásit se ke specifickým hodnotám, které posilují hodnověrnost a transparentnost evaluace i evaluátorů v České republice a které evaluátor ve své profesní praxi ctí. Jejich naplňování v evaluační praxi je úkolem každého jednotlivého evaluátora. Etický kodex je východiskem pro vytvoření následných prováděcích standardů evaluace.

Česká evaluační společnost nabízí a zajišťuje bezplatnou konzultaci k nejasným etickým případům, projedná případ a vypracuje stanovisko a dále pak zprostředkuje informace k dalším subjektům.

Pokud si tedy nejste jisti, zda je konkrétní jednání evaluátora nebo zadavatele evaluací v souladu Etickým kodexem evaluátora, zvažujete kroky, u nichž si nejste jisti jejich souladem s Etickým kodexem nebo máte podněty pro úpravu nebo lepší využití Etického kodexu evaluátora a chcete podpořit dobrou pověst profese a zvýšit profesionalitu provádění evaluací, kontaktujte Českou evaluační společnost, o.s., 5.května 65, 140 21 Praha 4. E-mail: ces@czecheval.cz, <http://www.czecheval.cz>.

ETICKÝ KODEX EVALUÁTORA

Preamble

Etický kodex evaluátora vyjadřuje vůli členů České evaluační společnosti, o.s. přijmout obecně závazná morální pravidla pro evaluační praxi.

Jsme přesvědčeni, že i po dvou desetiletích demokracie v ČR je nutné stále a z novu připomínat, že v lidské činnosti existují specifické hodnoty a postoje, které je nutné chránit a prosazovat.

Jsme přesvědčeni, že vymezením etických pravidel evaluátora napomáháme dnešní i budoucí generaci evaluátorů přemýšlet tvořivě, svobodně a nestranně.

Máme za to, že rozsah i kvalita prováděcích standardů evaluací do velké míry reflektují etické hodnoty společností, ve kterých tyto standardy vznikají.

1. Odbornost

- 1.1 Hodnotí objektivně, nezávisle a nestranně. Počíná si tak, aby nebyla snížena důvěra zadavatelů evaluací, jejich cílových skupin i veřejnosti v nezávislé a nestranné provádění evaluace.
- 1.2 Pro evaluační činnost využívá metodologicky ověřených postupů a zohledňuje evaluační standardy a další odborná doporučení.
- 1.3 Rozlišuje závěry získané na základě sběru empirických dat a jejich analýzy a vlastní závěry na základě zkušeností a odborné praxe, a to v písemných dokumentech i verbálních prezentacích.
- 1.4 Zvyšuje svoji odbornost a rozvíjí své evaluační znalosti a dovednosti formou účasti na školeních, konferencích, prostřednictvím odborné spolupráce i samostudiem.
- 1.5 Respektuje a ctí právo na odlišné názory uživatelů evaluace a svých spolupracovníků – evaluátorů. Respektuje právo zúčastněných stran evaluace se ke zjištění a závěrům evaluace vyjádřit.
- 1.6 Informuje otevřeně zadavatele o limitech evaluace z pohledu rozsahu, ceny a navržených postupů.

2. Integrita

- 2.1 Informuje zadavatele v případech, kdy usoudí, že by mohl být v konfliktu zájmů a jeho působení v roli evaluátora by tak mohlo být označeno za podjaté.
- 2.2 Usiluje o maximální průhlednost evaluace. Distancuje se od parciálních nebo zavádějících interpretací výsledků evaluace.
- 2.3 Uvědomuje si a respektuje odlišná pravidla různých kulturních a sociálních prostředí. Jedná s taktem a respektem k odlišným kulturám, jejich tradicím a hodnotám.
- 2.4 Je senzitivní na otázky diskriminace a rovných příležitostí v souladu s Všeobecnou deklarací lidských práv OSN.
- 2.5 Nezveřejňuje osobní data respondentů a zachovává důvěrnost při práci s těmito daty vůči uživatelům evaluace a veřejnosti.
- 2.6 Je si vědom, že cílem evaluace není hodnocení výkonu u konkrétních osob.
- 2.7 Nevyžaduje ani nepřijímá dary, služby ani žádná jiná zvýhodnění, která by mohla ovlivnit výsledky evaluace nebo její důvěryhodnost.

3. Zodpovědnost

- 3.1 Plně zodpovídá za své chování při výkonu evaluace.
- 3.2 Při provádění evaluace dodržuje platné právní předpisy, a to v České republice i při práci v zahraničí.
- 3.3 Poskytuje zadavatelům a uživatelům evaluace průběžné informace k dílčím interpretacím zjištění a dílčím závěrům.
- 3.4 Podporuje zájem o evaluaci u odborné i laické veřejnosti; zvláštní pozornost věnuje mladé generaci.
- 3.5 Prosazuje u zadavatelů zveřejňování evaluačních zpráv a jejich další využití.
- 3.6 V komunitě evaluátorů sdílí s jinými své evaluační zkušenosti a postupy.
- 3.7 Praktikuje férovou cenovou politiku, neupřednostňuje ekonomický zájem před zájmem o vysokou kvalitu evaluace.
- 3.8 Pokud zjistí během evaluace konání neslučitelné s právním řádem, informuje o tomto faktu odpovídající formou příslušné orgány.

Formální standardy provádění evaluací

Česká evaluační společnost připravila Formální standardy pro provádění evaluací v České republice, které schválila Správní rada. Níže zde uvádíme jejich zkrácenou podobu.

FORMÁLNÍ STANDARDY PROVÁDĚNÍ EVALUACÍ

1. Užitečnost

1.1 Identifikace zainteresovaných stran

Subjekty dotčené prováděnou evaluací by měly být identifikovány a měly by být zohledněny jejich potřeby.

1.2 Důvěryhodnost evaluátora

Osoby provádějící evaluace by měly být nezávislé a odborně kompetentní, aby jednotlivé zainteresované strany uznávaly výsledky prováděných evaluací.

1.3 Výběr informací a jejich šíře

Odpovědi na evaluační otázky musí být založeny na nezkreslených datech.

1.4 Interpretace zjištění a doporučení

V závěrečných zprávách by měly detailně popsány perspektivy, postupy a hodnoty používané při interpretaci dosažených závěrů. Pokud jsou součástí evaluace doporučení, měla by být věcná, relevantní a realizovatelná.

1.5 Srozumitelnost a rozsah výstupů

Evaluační zprávy by měly zřetelně a jednoduše popisovat jak výsledky provedené evaluace, tak také účel a průběh evaluace i samotný (intervenční) program včetně kontextu jeho působení. Na rozsahu a formě výstupů by se měl evaluátor se zadavatelem předem dohodnout.

1.6 Včasnost výstupů

Potvrzené závěry by měly být prezentovány zainteresovaným stranám průběžně, aby je mohly včas využívat.

1.7 Dopad evaluace

Evaluace by měly být prováděny způsobem, který podporuje jejich využití jednotlivými zainteresovanými stranami.

2. Proveditelnost

2.1 Praktičnost postupů

Postup evaluací by měl být navržen tak, aby snižoval rizika zkreslení získávaných informací.

2.2 Politická průchodnost

Prováděné evaluace by měly předvídat rozdílné pozice zainteresovaných stran; měly by usilovat o spolupráci těchto stran a měly by bránit případným snahám zainteresovaných stran zkreslit či zneužít výsledky evaluace.

2.3 Nákladová efektivita

Evaluace by měly přinášet natolik hodnotné informace, aby dokázaly ospravedlnit vynaložené náklady.

2.4 Evaluační tým

Evaluační tým představený v nabídce na provedení evaluace by měl být zachován po celou dobu provádění evaluace. Pokud jsou změny ve složení realizačního týmu nezbytné, měl by o nich být zadavatel informován předem a měl by být požádán o vyjádření souhlasu navrženými personálními změnami.

3. Korektnost

3.1 Orientace na službu

Evaluace by měly pomáhat identifikovat a efektivně uspokojovat potřeby jednotlivých cílových skupin.

3.2 Formální smlouva

Závazky smluvních stran účastnících se evaluace (tj. zejména předmět plnění, způsob plnění, čas apod.) by měly mít písemnou podobu.

3.3 Lidská práva

Evaluace by měly být navrženy a provedeny tak, aby respektovaly a chránily lidská práva a lidskou důstojnost.

3.4 Mezilidská interakce

Evaluační by měli respektovat lidskou důstojnost při své interakci s ostatními osobami zapojenými do prováděné evaluace tak, aby účastníci neutrpěli škodu a aby nebyli vystaveni riziku.

3.5 Úplnost a spravedlnost

Evaluace by měla být úplná a vyvážená v záznamu a posouzení předností a nedostatků hodnoceného programu tak, aby přednosti bylo možné dále rozvíjet a nedostatky jasně pojmenovat a postupně eliminovat.

3.6 Dostupnost výsledků

Zainteresované strany účastníci se evaluace by měly umožnit ostatním dotčeným subjektům přístup k úplným výsledkům provedené evaluace.

3.7 Konflikt zájmů

Konflikt zájmů by měl být řešen otevřeně a čestně, aby nekompromitoval evaluátora a výsledky jeho práce.

3.8 Finanční odpovědnost

Využívání finančních zdrojů by mělo odrážet principy odpovědnosti a mělo by být eticky zodpovědné.

4. Přesnost

4.1 Specifikace předmětu evaluace

Evaluátor by měl jasně a přesně popsat posuzovaný (intervenční) program.

4.2 Popis kontextu

Kromě samotného (intervenčního) programu by měl být pečlivě prozkoumán také kontext, ve kterém je daný (intervenční) program hodnocen.

4.3 Popis evaluačního postupu

Jednotlivé evaluační postupy a smysl jejich použití by měly být detailně popsány, aby byly opakovatelné a přezkoumatelné.

4.4 Obhajitelnost informačních pramenů

Použité zdroje informací by měly být identifikovány a popsány, aby bylo možné posoudit jejich adekvátnost.

4.5 Validita informací (platnost)

Použité metody sběru dat by měly zajišťovat, že formulované závěry skutečně charakterizují popisované skutečnosti.

4.6 Reliabilita informací (spolehlivost)

Použité metody sběru dat by měly zajišťovat vysokou reliabilitu závěrů, k nimž vedou.

4.7 Systematicčnost informací

Informace, které jsou v rámci evaluace získávány, zpracovávány a publikovány, by měly být systematicky kontrolovány; případné chyby by měly být odstraňovány průběžně.

4.8 Vyhodnocení informací

Pokud jsou odpovědi na evaluační otázky založeny na kvantitativních datech nebo kvalitativních údajích, pak by takovéto údaje měly být analyzovány věcně správně a systematicky.

4.9 Ospravedlnitelnost závěrů

Závěry, k nimž evaluace dospěla, by měly být podloženy, aby je zainteresované strany mohly posoudit a přijmout.

4.10 Nestrannost při prezentaci výsledků

Způsob a forma prezentace výsledků evaluace by měla znemožňovat jejich zkreslování na základě osobních pocitů či zájmů některé ze zainteresovaných stran.

4.11 Meta-evaluace

Samotné evaluace by měly být předmětem evaluací prováděných na základě těchto a dalších standardů.